

80 DE ANI DE LA INAUGURAREA PALATULUI CLINICILOR CHIRURGICALE DE LA SPITALUL „SF. SPIRIDON” IAȘI

E. Târcoveanu , V. Strat, M. Lițu, Oana Epure

Clinica I Chirurgie, Spitalul „Sf. Spiridon” Iași
Departamentul de chirurgie, Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr.T. Popa” Iași

SHORT TITLE: A 80-a aniversare a inaugurării Palatului Clinicilor Chirurgicale Iași
80th anniversary of the opening of the Surgical Clinics Palace Iași

HOW TO CITE: Târcoveanu E, Strat V, Lițu M, Epure O. [80th anniversary of the opening of the Surgical Clinics Palace from “St. Spiridon” Hospital Iași]. *Jurnalul de chirurgie* (Iași). 2013; 9(4): 361-365. DOI: 10.7438/1584-9341-9-4-11.

Atât Facultatea de Medicină cât și Epitropia Casei Spitalelor „Sf. Spiridon” din Iași s-au preocupat de modernizarea învățământului clinic chirurgical [1-3].

Deposedată de terenuri agricole și păduri, posibilitățile financiare ale Epitropiei erau reduse după primul război mondial. Astfel că, după repetate intervenții la Ministerul de Instrucțiune Publică, s-a ajuns la încheierea unui contract între acest minister, reprezentat de Prof. Nicolae Costăchescu și Epitropia Casei Spitalelor „Sf. Spiridon”, în baza căruia se pune la dispoziția Spiridoniei suma de 35.000.000 lei, în scopul construirii unui palat al clinicilor chirurgicale (aprobarea regelui - I.D.R. 1202/1927). [1,2]

Acordarea subvenției era condiționată de respectarea următoarelor clauze [1,2]:

- suma acordată va fi folosită exclusiv pentru construirea Palatului Clinicilor Chirurgicale;
- executarea lucrărilor se va face prin licitație;
- construcția se va realiza pe terenul Epitropiei, în spațiul cuprins între strada Muzelor și strada Universității, pe aproximativ 5000 m², după planurile și propunerile Epitropiei și va

servi pentru totdeauna Clinicilor Chirurgicale ale Universității;

- dacă Epitropia va da clădirii altă destinație, Ministerul de Instrucțiune Publică va avea dreptul să revindice suma;
- planul de construcție va fi supus aprobării Ministerului de Instrucțiune Publică (Dosar 1197/1929).

Epitropia acceptă clauzele menționate mai sus și se întocmesc planurile și devizele de construcție, care sunt executate de arhitectul I. Pompilian din București, pentru suma de 4% din valoarea totală a construcției. Odată planurile și devizele aprobate de către Minister, se trece la organizarea licitației de construcție, la care participă 11 firme; se alege oferta cea mai avantajoasă, cea înaintată de inginerul Pietro Moccia, care oferă un rabat de 31,50% din valoarea construcției. Consiliul de Miniștri, prin Jurnalul său din 27 august 1929, aprobă încheierea contractului cu această firmă și pune la dispoziția Epitropiei, pentru anul 1929, suma de 5.000.000 lei. În executarea contractului se convine ca minim 70% dintre lucrători să fie români. [1,2]

Lucrările de construcție încep în septembrie 1929. Au existat unele probleme în executarea fundațiilor din cauza calității

Received date: 28.09.2013

Accepted date: 10.10.2013

Adresa de corespondență: Prof. Dr. Eugen Târcoveanu
Clinica I Chirurgie, Spitalul „Sf. Spiridon” Iași
Bd. Independenței, nr. 1, 700111, Iași, România
Tel. / Fax: 0040 (0) 232 21 82 72
E-mail: etarcov@yahoo.com

terenului, acesta fiind teren de umplutură și teren vegetal de tip cuaternar nămolos, de slabă consistență. Perimetrul ales pentru construcție avea o înclinare pronunțată și infiltrații de apă. Din această cauză, fundațiile au necesitat o coborâre mai mare decât cea prevăzută inițial. În toamna anului 1929 s-a lucrat într-un ritm alert, astfel că la începutul lunii noiembrie se turnau deja fundațiile. S-a convenit, de asemenea, ca materialele întrebuintate să fie de cea mai bună calitate, Epitropia rezervându-și dreptul de a controla în permanență calitatea materialelor și a lucrărilor, și cu prioritate calitatea betonului armat. [1,2]

Fig. 1 Prof. Ion Tănăsescu

Deși au intervenit dificultăți financiare provocate de criza economică mondială, lucrările nu au fost întrerupte, astfel că într-un interval de 2 ani (1 septembrie 1929 – 18 septembrie 1931) au fost acordate avansuri în 17 tranșe, care s-au ridicat la suma de 34.441.673 lei. Suma inițială de 35.000.000 lei va fi cu mult depășită, în acești ani intervenind o puternică inflație. Au intervenit și mari întârzieri în plata facturilor din cauza lipsei banilor primiți de la guvern. La un moment dat exista chiar pericolul ca lucrările să fie sistate, antrepriza înregistrând pierderi și amenințând

cu renunțarea la rabatul de 31,5% stabilit inițial prin licitație. Epitropia „Sf. Spiridon”, prin Prof. Ion Tănăsescu (Fig. 1), intervine energic la Guvern, care deblochează fonduri și lucrările de construcție pot fi continuate. [1,2,4]

În ianuarie 1932, în urma unor anchete întreprinse din partea Ministerului de Instrucție, a Ministerului Sănătății și a Ministerului de Interne, se constată unele neconcordanțe în realizarea proiectului de construcție. Ca de obicei, presa intră în alertă și unul dintre ziarurile locale titrează: „*Alarmanță stare de lucruri descoperită recent la temelia noilor construcții de la Sf. Spiridon*” (vezi ziarul *Lumea* din 29 ianuarie 1932). În materialul său, reporterul vorbea despre schimbarea totală a planului de construcție și de abateri grave din partea antreprenorului, care ar fi realizat o construcție „*cu totul diferită de cum e prevăzută în proiect*”. Afirmatia era absolut hazardantă. Din motive obiective, constructorul a fost obligat, pentru siguranța clădirii, să modifice sistemul de fundație. Față de planul inițial, care prevedea o fundație din beton simplu și cu pereți din zidărie de cărămidă cu învelitoare metalică și planșouri din beton armat, compoziția terenului a impus antreprenorului P. Moccia să schimbe sistemul de fundație executând un radier general de beton armat, iar la solicitarea beneficiarului modifică acoperișul transformându-l în terasă. Este adevărat că devizul inițial de 35.000.000 lei a fost cu mult depășit, dar aceasta se datora însă inflației galopante din anii 1930-1932, precum și unor îmbunătățiri de soluții constructive aduse pe parcursul lucrărilor de execuție. [1,2]

Deși lucrările de realizare a Palatului s-au desfășurat cu multe întreruperi din cauza întârzierilor provenite din rambursarea sumelor convenite constructorului, se aprecia, în septembrie 1932, că una din clinici, cea a profesorului Ion Tănăsescu, „*era aproape terminată*” (*Lumea* nr.4292/21 septembrie 1932). Aceasta se datora faptului că renumitul chirurg supraveghea îndeaproape lucrările și, pe de altă parte, făcea repetate

demersuri la Primăria municipiului pentru a se efectua racordul cu rețeaua de apă și canalizare a orașului. [1,2,4]

La numai 9 luni de la articolul extrem de critic publicat în ianuarie 1932, același ziar titra: „*Cel mai modern și mai frumos spital din Europa ridicat la Iași*” (Lumea nr. 4293/23 septembrie 1932). De data aceasta, criticile se transformă în laude și nu se mai vorbește nimic despre tragerea la răspundere a antreprenorului și a epitropilor vinovați de deturnarea finanțelor publice. Deoarece documentele arhivistice nu fac o descriere a acestei construcții, preluăm din acest ziar prezentarea făcută ieșenilor, în septembrie 1932: „*Clădire monumentală numai în beton armat, înaltă de 4 etaje (Fig.2). Clădirea ocupă un spațiu mare, fiind împărțită în 4 corpuri mai mici. Intrarea principală foarte impozantă va fi prin curte. O scară monumentală dă într-un hol mai mic. De ambele părți laterale câte o odaie pentru portari. Se instalează câte o cabină de telefon la fiecare clinică.*” [1,2]

Fig. 2 Palatul Clinicilor Chirurgicale, Spitalul „Sf. Spiridon”, Iași

Fig. 3 Sală de operație în anii '30 (Clinica Prof. I. Tănăsescu)

Urmează câte un vestiar somptuos, după care dăm într-un alt hol mare, care va fi amenajat ca sală de cursuri pentru studenți. Frumoasă, ornată pe dinăuntru și afară cu stucaturi în ghips, ce contrastează cu simplitatea restului clădirii. Acest hol are un balcon de beton armat suspendat. Felul cum plutește în aer a uimit și pe specialiști, care s-au îndoit de trăinicia lui. În dreapta holului sunt scări monumentale în beton armat cu balustradă de fier forjat. Aceste scări în număr de 4 (patru) urcă până la acoperiș, două dintre ele sunt exclusive pentru studenți, iar alte două la dispoziția personalului medical. În afară de scări mai sunt și câteva ascensorii, unul foarte mare în care vor urca târgile sau cărucioarele cu bolnavi, un alt ascensor pentru personal și 4 ascensoare mai mici pentru rufe. Ascensoarele și scările urcă până la acoperiș. Aici o inovație: în loc de acoperiș s-au făcut terase pentru cură de soare, cu balustradă de beton armat pentru a opri curenții. Terasale ocupă o suprafață de 2500 m². Balustradele vor purta 300 de becuri, care vor lumina feeric terasele. Acestea vor fi puse la dispoziția tuturor bolnavilor și a copiilor, iar cei contagioși vor fi puși la o parte”. Această terasă a fost construită la insistențele profesorului Ion Tănăsescu, care se adresa primului epitrop, profesorul Vasile Rășcanu: „Când se cheltuiesc zeci de milioane de lei pentru o clinică, poate să se mai cheltuiască încă ceva pentru o terasă, care va fi o binefacere pentru bolnavi”. [1-4]

Realizată cu un an înainte de intrarea în funcțiune a Clinicii Chirurgicale a Profesorului Tănăsescu, descrierea Palatului este parțială și va fi completată în septembrie 1933, când ni se prezintă interiorul clinicilor. La etajele clădirii se aflau câte trei rezerve de clasa I, cu baie și closet separate și mai multe saloane de bolnavi cu săli de baie, toate în mozaic și teracotă. Saloanele erau dotate cu ventilatoare, toate camerele erau mari și luminoase. [1,2,4]

Clinicile dispuneau de instalație de calorifer. „*La fiecare etaj sunt camere pentru laborator, odăi de pregătire a bolnavilor, unde sunt injectați și adormiți*”.

Cu mult entuziasm sunt descrise sălile de operație: „Minunea Palatului o formează sălile de operație (Fig. 3). Numai în Elveția există ceva identic. Într-o sală mare cu terasă în formă de amfiteatru și cu balcon iarăși în terasă s-a amenajat o sală specială în cristal, hermetic închisă. În această sală nu intră decât profesorul. Orice zgomot din afară nu pătrunde în interior. Bolnavul vine adormit cu căruciorul din sala de pregătire. Aici el este operat în văzul studenților care

stau pe băncile din amfiteatru din jurul sălii de cristal. Sunt 6 astfel de săli, dar nu s-a amenajat decât una singură”. [1,2]

Parterul Palatului era destinat corpului medical, fiind dotat cu săli de consultație, cabinet de radiologie, baie, cancelarie, două laboratoare, bibliotecă și muzeu. Din lipsa fondurilor, terminarea lucrărilor a fost amânată, dar antreprenorul a luat decizia de a executa în devans scara principală de la intrare.[1,2]

Fig. 4 Intrarea în holul principal și inscripția fixată pe peretele de la intrarea în amfiteatru între busturile Prof. Nicolae Hortolomei și Prof. Leon Scully

O inaugurare neoficială a acestui așezământ spitalicesc s-a făcut la data de 2 septembrie 1933 și la aceasta au participat epitropii Spiridoniei, profesori de la Facultatea de Medicină, medici de la Spitalul Central. Nu lipsește slujba de sfințire a localului efectuată de părintele Salomei. În octombrie se preconiza o inaugurare oficială la care să participe și Regele Carol al II-lea, dar acesta ar fi declarat, după primirea invitației, că nu poate lua parte la „inaugurarea unor clădiri neterminate”.

Și cu această ocazie presa locală se exprimă în cuvinte elogioase la adresa edificiului: „e desigur cel mai frumos din țară și rivalizează cu clinicile similare din străinătate”; despre sălile de operație se afirmă că sunt în număr de patru,

„amenajate după ultimele cerințe ale medicinei și sunt specializate pe cazuri”.

La construcția acestora s-au avut în vedere sistemele europene în materie, astfel încât „una din săli este amenajată după sistemul francez, iar alta după modelul german”, ambele fiind captonate cu pereți de sticlă, în spatele cărora studenții vor putea urmări operațiile fără a stingheri pe clinicieni” (Fig. 3). [1,2]

Reporterul era entuziasmat și de capacitatea sterilizatorului „care în câteva ore va steriliza mii de pansamente”. [1,2]

În toamna anului 1933, Profesorul Ion Tănăsescu avea, în calitate de colaboratori, pe doctorii Barbilian, Scutaru și Sonea, toți foști studenți ai săi. În total, clinica dată în funcțiune avea 6 saloane mari și 17 rezerve,

care dețineau 80 de paturi. Ulterior, numărul de paturi a crescut la 130. [4,5]

Instalația de baie era apreciată ca un unicat „care nu se mai găsește în Iași”. [1]

Printre participanții la ceremonia de preinaugurare se afla și profesorul Nicolae Costăchescu, de la Facultatea de Științe a Universității (profilul chimie), care era la acea dată Președinte al Senatului României. (*Lumea*, nr. 4586/3 septembrie 1933). [1]

Cei care pătrund astăzi în Palatul Clinicilor Chirurgicale pot citi în holul principal următoarea inscripție fixată pe peretele de la intrarea în amfiteatru: „*Acest Palat al Clinicilor Chirurgicale, a cărui construcție a început în 1929 și s-a terminat în luna noiembrie 1932, din inițiativa și prin nețărmuritul sprijin al d-lui Nicolae Costăchescu, Ministerul Instrucțiunii Publice, 1929-1931, și prin stăruința neobosită a d-lui profesor dr. Ion Tănăsescu și profesor dr. Vasile Râșcanu, epitropi ai Casei Sf. Spiridon, 1928-1931.*”

S-a inaugurat în luna noiembrie 1933, punându-se această placă pentru a fi generațiilor prezente și viitoare ale Iașului drept pildă de muncă și devotament în serviciul binelui obștesc”, Arhitect, prof. Pompilian, Antreprenor, ing. P. Moccia (Fig. 4). [2]

Fig. 5 Prof. Ion Tănăsescu alături de viitorul profesor și șef de clinică Vladimir Buțoreanu, împreună cu restul colaboratorilor

La inaugurarea din noiembrie 1933, în clădire a fost instalat numai Institutul Chirurgical condus de profesorul Ion

Tănăsescu (Fig. 5), cu o capacitate de 130 de paturi, care funcționa „în cele mai remarcabile și moderne condițiuni”. [1-5]

Clinica I Chirurgicală a rămas neterminată. După unele amenajări sumare, în această aripă a fost instalat Serviciul General de Spital. În anii 1941-1942 se efectuează lucrări importante finalizându-se și amenajarea părții destinate Clinicii I Chirurgicale. [1]

Această incursiune în trecut reprezintă o lecție pentru generațiile următoare pentru că vor învăța să-și prețuiască înaintașii și dacă ei pot vedea mai departe este rezultatul faptului că au urcat și s-au sprijinit pe umerii lor.

Mai bine spus, trecutul este cel care ne clădește prezentul, totodată viitorul nu poate fi coerent și legitim fără să cunoști trecutul sau așa cum spune un citat celebru, mai actual astăzi ca niciodată, când, pasivitatea nu mai naște nici măcar reactivitate: „*Cine nu-și cunoaște trecutul, nu poate înțelege prezentul și nu va putea să vadă în viitor*”.

CONFLICT DE INTERESE

Autorii nu declară nici un conflict de interese.

NOTĂ

Editarea acestui articol s-a realizat cu sprijinul A. Vasilescu și R. Moldovanu.

BIBLIOGRAFIE

1. Târcoveanu E, Lițu M, Epure O. *Epitropia „Sf. Spiridon”. De la origini la glorie, desființare și noi începuturi*. Vol. II; Iași: Editura Scripta manent; 2004. p. 132-142.
2. Târcoveanu E, Romanescu C, Lițu M. *Ctitorii prestigiului*. Iași: Editura U.M.F. „Gr.T. Popa” Iași; 2004. p. 172-174.
3. Târcoveanu E, Chiriac I. Istoria chirurgiei românești. *Rev Med Chir Soc Med Nat Iasi*. 2000; 104(2): 175-180.
4. Târcoveanu E. Ion Tănăsescu (1875 – 1954): Creator de școala chirurgicală la Iași. *Jurnalul de chirurgie*. 2005; 1(1): 149-150.
5. Niculescu D. Ioan Tănăsescu (1875-1954). *Chirurgia*. 2005; 100(4): 317-320.

